

AES942 İLKOKUL PROGRAMI

Eğitim Programının Temel Öğeleri (Eğitim Durumları-Sinama Durumları)

Dr. Öğr. Üyesi Fehmi DEMİR

Siirt Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Dersin Akışı

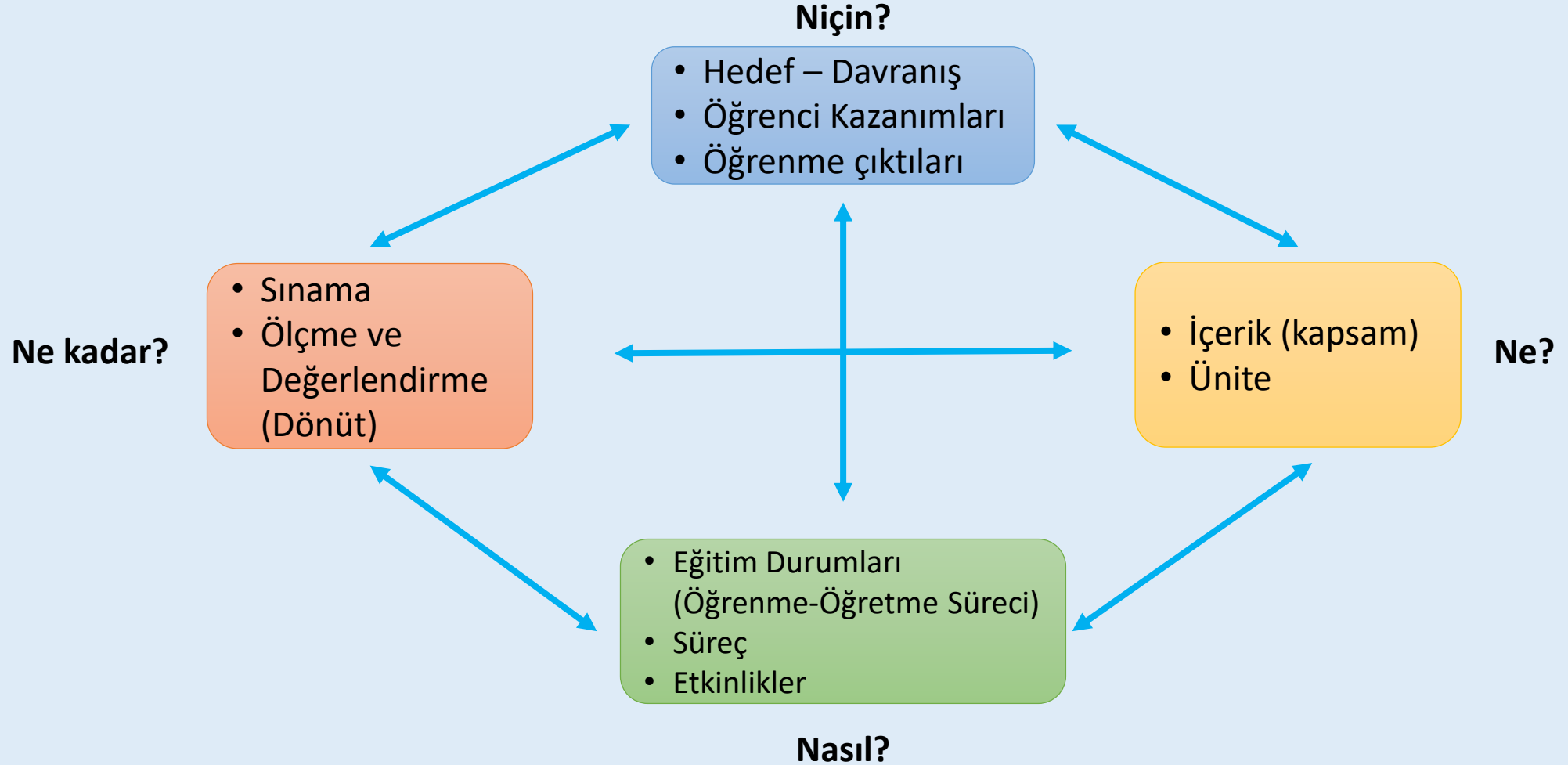
- Eğitim Durumları (Öğrenme-öğretme süreci, etkinlikler)
- Sınama Durumları (Ölçme-değerlendirme)

EĞİTİM(ÖĞRETİM) PROGRAMININ TEMEL ÖĞELERİ

Öğretim programı, önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirmek üzere düzenlenmiş hedefler, içerik, eğitim durumları ve sinama durumlarından oluşan bir sistemdir. Öğretim programının dört ögesi bulunmaktadır:

1. Hedef (Amaç-Kazanım)
2. Kapsam (Konu-İçerik-Muhteva)
3. Eğitim Durumları (Öğrenme-Öğretme Süreci-Etkinlikler)
4. Sinama Durumları (Ölçme ve Değerlendirme)

EĞİTİM(ÖĞRETİM) PROGRAMINI TEMEL ÖĞELERİ

3. Eğitim Durumları (Öğrenme-öğretme süreci, etkinlikler)

- Öğretim programının **üçüncü ögesi** olan eğitim durumları, «**Nasıl öğretelim?**» sorusuna cevap arar. Eğitim durumları, öğrencilerin hedefe ulaşması için geçirmeleri gereken öğrenme yaşantılarını sağlayacak dış koşulların (uyarıcıların) düzenlenmesi ve işe koşulmasını kapsar. Bu düzenleme öğretim stratejisi, yöntemi, tekniği ile bunlara destek verecek araç-gereçleri, fiziki düzenlemeleri kapsar.
- Eğitim durumları **öğrenci açısından** «öğrenme yaşantıları düzeneği»; **öğretmen açısından** da «öğretme yaşantıları düzeneği»dir.

3. Eğitim Durumları (Öğrenme-öğretme süreci, etkinlikler)

Eğitim durumlarını düzenlerken iki noktaya dikkat etmek gerekir:

1. **Öğrencinin tanınması:** Hazır bulunuşluk düzeyi, ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri... Bunun için öğrenme psikolojisi ve öğrenme kuramlarından yararlanmak gerekir.
2. **Eğitim durumu değişkenlerinin bilinmesi:** İpucu, pekiştireç, dönüt, düzeltme ile öğrenci katılımı. Bunun için öğretim tasarımı ve ilkelerinden yararlanmak gerekir.

3. Eğitim Durumları (Öğrenme-öğretme süreci, etkinlikler)

- Eğitim durumlarında **etkileşim ve iletişim** önemlidir. Etkileşim, öğrencinin iç şartları ile dış şartları arasındaki etkileşimi ifade eder.
- Öğrenme-öğretme sürecinde, öğrenmeyi sağladığına inanılan **öğrencinin iç şartları**; öğrencinin genel sağlık durumu, ilgili ön bilgi ve becerileri, ilgi, tutum ve alışkanlıkları, zeka düzeyi, dil becerisi, inanç ve değerler, güdülenmesi, kendine güveni, benlik algısı
- **Öğrencinin iç şartlarını** harekete geçirdiğine inanılan dış şartlar ise konu içeriği, ders araç-gereçleri, öğretim metotları, fiziki çevre, pekiştireçler, geri bildirim, diğer öğrenciler, öğretmen ve öğretim hizmetidir.

Eğitim Durumlarının Özellikleri

1. **Hedefe görelilik:** Eğitim durumları, kazanımlara uygun olmasıdır.
2. **Öğrenciye görelilik:** Eğitim durumlarının öğrencinin hazır bulunuşluk, gelişim düzeyi, ilgi, ihtiyaç, yetenek ve bireysel farklılıklarına uygun olmasıdır.
3. **Konuya uygunluk:** Eğitim durumlarında her disiplinin kendine özgü özelliklerinin dikkat alınmasıdır.
4. **Ekonomiklik:** Eğitim durumları emek, masraf ve zaman açısından ucuza mal edilmesidir. Eğitim durumlarının hatalardan arınık olması, diğer yaşantılarla kaynaşık ve tutarlı olması demektir. «Bir taşla iki kuş vurmak»

Eğitim Durumlarının Temel Değişkenleri

1. **İpucu**: Öğrenciyi harekete geçiren, istenilen davranışı yapmasına yardımcı olan her türlü mesaj-uyarıcıyı kapsar.
2. **Pekiştireç**: Bir davranışın ortaya çıkma olasılığını artırma işlemidir.
3. **Dönüt** ve **Düzeltilme**: Dönüt, öğretmenin öğrenciye yaptığı **davranış sonucu hakkında bilgi** vermesidir. Düzeltilme ise kazanıma göre öğrenci eksikliklerini tamamlama **yanlışlarını doğrulama** işlemidir.
4. **Katılım**: Öğrencinin eğitim durumlarına aktif katılma derecesini ifade eder.

Eğitim Durumlarında Planlama

- **Plan**, eğitim hedeflerine ulaşmak için öğretim konusu içinde yer alan etkinliklerin hangilerinin seçileceği, bunların öğrencilere niçin ve nasıl yaptırılacağı, elde edilen başarının nasıl değerlendirileceği gibi yardımcı ve tamamlayıcı kaynak ve araçların kullanılacağını önceden tasarlanıp kayıt üzerinden saptanmasıdır. Öğretimde iki tür planlama kullanılır
 1. Ünitelendirilmiş Yıllık Plan
 2. Günlük (Ders) Planı

Eğitim Durumlarında Planlama

- **Ünitelendirilmiş Yıllık Plan:**
Bir öğretim yılı içinde hazırlanan ve gerçekleştirilmeye çalışılacak hedeflerin, işlenecek konuların kullanılacak strateji ve yöntemlerin ile değerlendirme esaslarının belirlendiği ve zamana dağıtıldığı genel bir tasarıdır.

.....OKULU HAYAT BİLGİSİ DERSİ BİRİNCİ SINIFI ÜNİTELENDİRİLMİŞ YILLIK DERS PLANI							
AY	HAFTA	SAAT	ÜNİTE	KAZANIM	ARAÇ-GEREÇ	AÇIKLAMA	DEĞERLENDİRME
EYLÜL	1.HAFTA(21-27)	4 SAAT	Okulumuzda Hayat	HB.1.1.1. Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır.	Akıllı tahta-EBA-ders materyalleri	Kendini tanıtarak öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla tanışır.	2020-2021 Eğitim-Öğretim yılı başlangıcı
EYLÜL-EKİM	2.HAFTA(28-04)	4 SAAT	Okulumuzda Hayat	HB.1.1.2. Kendisiyle akranları arasındaki benzer ve farklı yönleri ayırt eder.	Akıllı tahta-EBA-ders materyalleri	Öğrencilerin fiziksel özellikleri üzerinde durularak özel gereksinimli bireylerin farkına varma, onların kullandığı cihaz ve protezlere dikkat etme gibi unsurlar da vurgulanır.	
EKİM	3.HAFTA(05-11)	4 SAAT	Okulumuzda Hayat	HB.1.1.3. Okula geliş ve okuldan gidişlerde güvenlik kurallarına uyar.	Akıllı tahta-EBA-ders materyalleri	Servis araçlarında uyulması gereken temel kurallar, yaya geçidi, kaldırım ve yolların kullanımı ile tanıdığı ve tanımadığı kimselerle iletişimde nelere dikkat etmesi gerektiği konuları üzerinde durulur.	

Eğitim Durumlarında Planlama

- **Günlük (Ders) Plan:** Belirlenen kazanımlara ulaşmak için öğretim etkinliklerinin hangilerinin seçileceğini, bunların öğrencilere nasıl öğretileceğini, hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağını, sürenin düzenlenmesini, materyal ve araç-gereç kullanımının ve değerlendirme etkinliklerinin nasıl yapılacağını tasarlama sürecidir.

1.SINIF HAYAT BİLGİSİ DERSİ GÜNLÜK PLAN 1. HAFTA	
BÖLÜM I:	
Süre:	40+40+40
DERS	HAYAT BİLGİSİ
SINIF	1
UNITE NO/UNITE ADI	1- OKULUMUZDA HAYAT
BÖLÜM II:	
KAZANIMLAR	1.1.1. Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır.
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Sunuş yolu, alıştırma ile öğretim, gezi gözlem, araştırma inceleme, soru-cevap, dramatizasyon, tartışma, katılımı ile öğretim vb.
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Sınıf, ders kitabı, maketler, konularla ilgili tablo ve şemalar,
KAZANDIRILMAK İSTENEN KİŞİSEL NİTELİKLER	Öz saygı, öz güven, toplumsallık, Sabır, hoşgörü, sevgi, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, yeniliğe açıklık, vatanseverlik, kültürel değerleri koruma ve geliştirme
ETKİNLİK SÜRECİ	
➤ Kendini tanıtarak öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla tanışır. • Merhaba şarkısı • “YASEMİN OKULA BAŞLIYOR”, “TANIŞALIM” Etkinliği. Ders kitabındaki yönergeler takip edilerek ders işlenir. • Okul bahçesinde tanışma oyunu oynatılır. ➤ Öğrencilerin fiziksel özellikleri üzerinde durularak özel gereksinimli bireylerin farkına varma, onların kullandığı cihaz ve protezlere dikkat etme gibi unsurlar da vurgulanır. • “ FARKLIYIZ BİRLİKTE MUTLUYUZ” Etkinliği • Ders kitabındaki yönergeler takip edilerek ders işlenir. • Sınıf arkadaşları ile benze ve farklı yönlerini söylemeleri istenir. *İlköğretim Haftası etkinliklerine yer verilir.	
Grupla Öğrenme Etkinlikleri (Proje, gezi, gözlem vb.)	Tanışma Oyunu
BÖLÜM III	
Ölçme-Değerlendirme: Bireysel ve grupla öğrenme ölçme değerlendirmeler	Öğretmenin adını söylemesi istenir Yanında oturan arkadaşının adını söylemesi istenir. Yanındaki arkadaşı ile farklı yönlerini söylemeleri istenir.
BÖLÜM IV	
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	Okul içi ve okul dışı uygulamalarda öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel gelişimleri ile bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır. Kazanımlar doğrultusunda yapılacak etkinliklerle okul ve yaşam arasında bağlantı kurulmasına özen gösterilmelidir. Program uygulanırken özel gereksinimi olan öğrenciler için gereken esneklik gösterilmeli, öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda etkinlikler hazırlanmalıdır. Program uygulanırken öğrencilerin değerleri kazanmasına özen gösterilmelidir.
..... Sınıf Öğretmeni	 Okul Müdürü

Ders Planının Üç Aşamasında

Giriş (3-5 dakika)

Bireyin öğrenmeye hazır hale gelme süreci veya öğrenme için gerekli ön koşullardır.

Dikkat çekme, Güdüleme (motivasyon), Hedeften haberdar etme, Önkoşul öğrenmeleri hatırlatma

Geliştirme (30-35 dakika)

Bireyin davranışlarının değiştiği, öğrenmenin gerçekleştiği aşamadır. Dışsal uyarıcıları seçme, düzenleme ve işe koşma sürecidir. Öğrenci ile öğretme materyalinin etkileşimini sağlama eylemidir. Bunun için ipucu kullanma, pekiştireçlerden yararlanma, dönüt-düzeltilme işlemlerini kullanmak önemlidir.

Sonuç (5-8 dakika)

Özet ve tekrar yapma etkinliklerini içerir. Öğrenmelerin kontrolü ve kapanıştır. Dersin sonunda kısa özet, ürünün değerlendirilmesi ve sonraki dersle bağlantı kurma vb. etkinlikleri kapsar.

Eğitim Durumları sürecinde materyal ve araç-gereç kullanımı

- Öğrenme sürecini planlarken; **öğrenmeyi somutlaştırmak**, **öğrencilerin derse karşı ilgilerini artırmak** ve bireyin öğrenmesinde **birden fazla duyu organının kullanılmasına fırsat vermek** için kullanılacak materyal ve araç gereçler önceden belirlenmelidir. Öğretimde kullanılacak araç-gereçlerin sınıflandırılması:
 1. İşitsel araçlar: Radyo, teyp, ses bandı, CD'ler
 2. Görsel Araçlar: Ders kitabı, resim, şekil, harita
 3. Görsel-İşitsel Araçlar: Televizyon, CD ve DVD'ler, Etkileşimli video, bilgisayar, internet

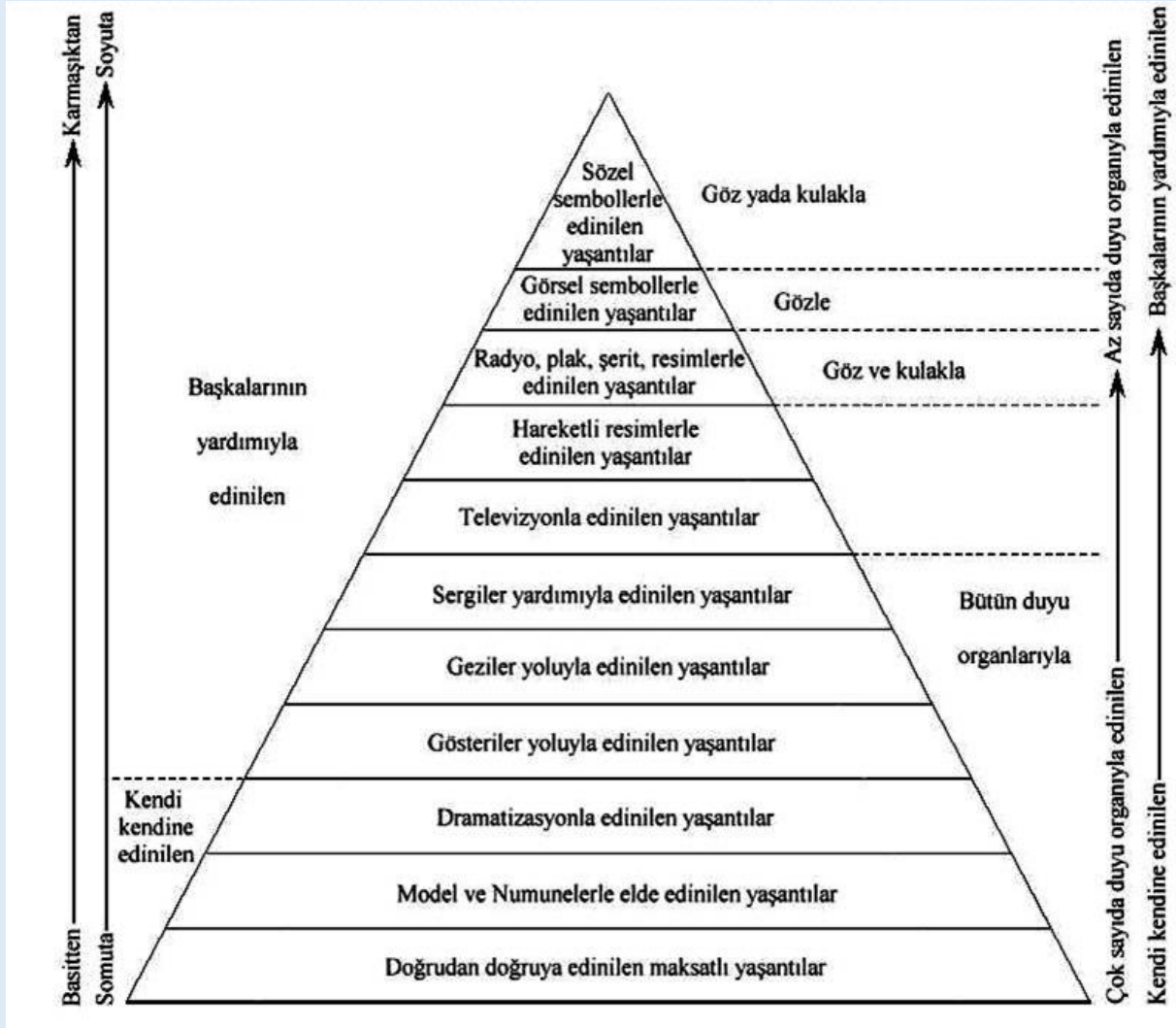
Öğretim Materyali ve Araç-Gereç Belirleme İlkeleri

- Öğretim programının **kazanımına uygun** olmalıdır.
- **Basit, sade ve anlaşılır** olmalıdır.
- Öğrencilerin **gelişim özelliklerine ve ihtiyaçlarına** uygun olmalıdır.
- Kazanımlara ulaşmada **amaç değil araç** olmalıdır.
- Gerçek **hayatla tutarlı** olmalıdır.
- Öğrencilerin **kolay erişimine ve kullanımına uygun** olmalıdır.

Öğretim Materyali ve Araç-Gereç Belirleme İlkeleri

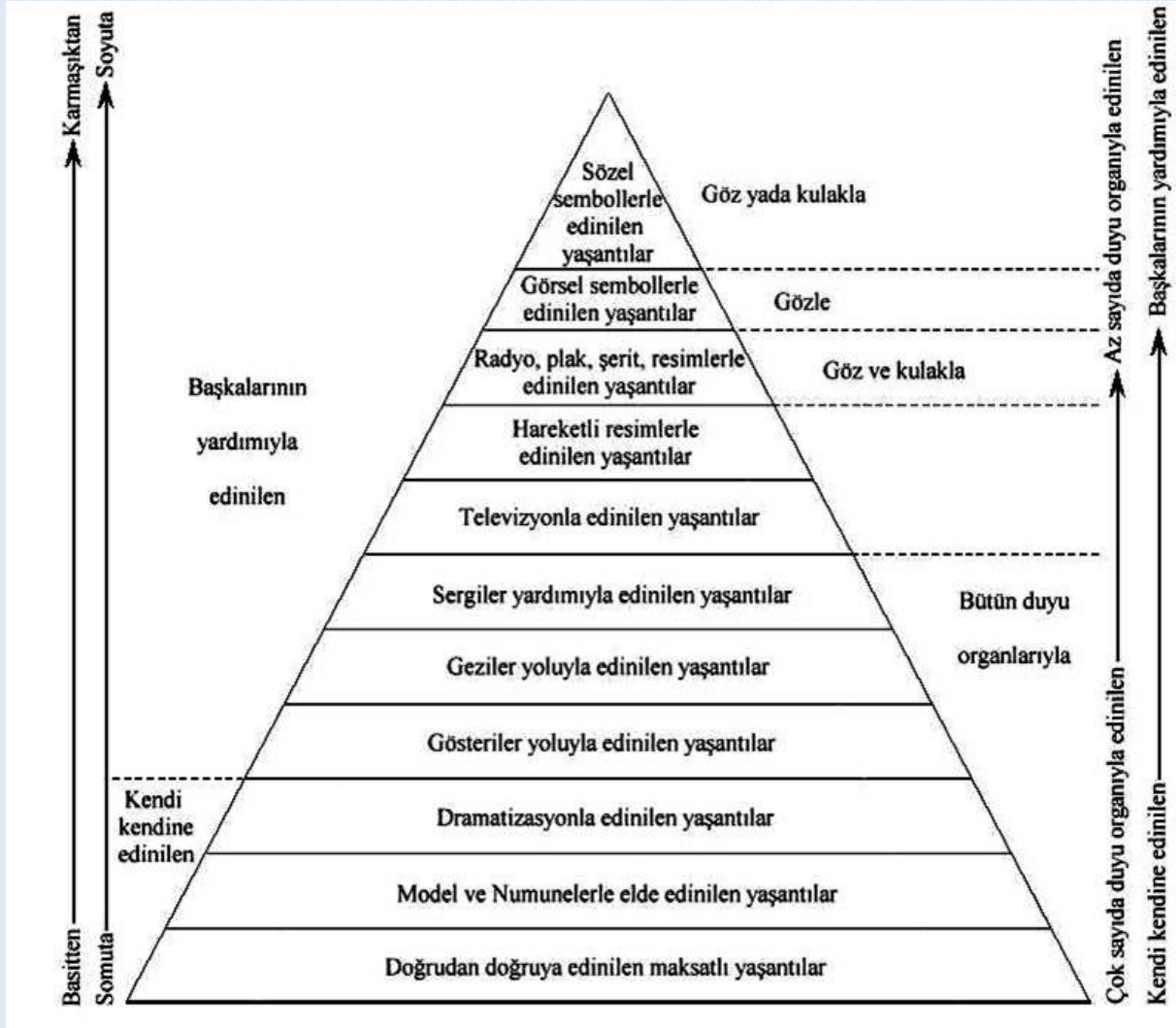
- Öğrenciye **alıştırma ve uygulama** fırsatı sağlamalıdır.
- Öğrenme **ortamının özelliklerine uygun** olmalıdır.
- Olabildiğince **fazla duyu organına hitap** etmelidir.
- **Tekrar kullanıma** uygun olması için **dayanıklı** olmalıdır.
- Dil, görüntü, ses açısından **nitelikli** olmalıdır.
- Kolaylıkla **güncellenebilir ve geliştirilebilir** olmalıdır.

Eğitim Durumlarının Belirlemede Yaşantı Konisinden Yararlanma

- Kimsenin yardımı olmadan ve bütün duyu organların katılımıyla edinilen yaşantılar en etkili öğrenme yoludur.
- Duyu organlarını sınırlandıran sunu ve anlatım gibi öğretim yöntemleri fazla kullanılmamalıdır.

Eğitim Durumlarının Belirlemede Yaşantı Konisinden Yararlanma

- Eğitim durumları sınıf ya da okul ile sınırlı tutulmamalı
- Eğitim durumları düzenlemede yaparak-yaşayarak öğrenme ve aktif katılım sağlanmalıdır.
- En iyi öğretim, somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru giden öğretimdir.

Eğitim Durumlarını Düzenlemede «Öğrenmede Kalıcılık ve Duyu Organları İlişkisinden» Yararlanma

Öğrenmede **kalıcılık** eğitim durumlarının **kalite göstergesi** olarak düşünülebilir. Öğrenmenin kalıcılığı öğrenme sürecine katılan duyu organları sayısı ile doğru orantılı olduğu belirtilmektedir.

İnsanlar;

Okuduklarının % 10'sini

Gördüklerinin % 20'sini

Duyduklarının % 30'unu

Görüp duyduklarının % 50'sini

Görüp, işitip, söylediklerinin % 80'ini

Görüp, işitip, dokunup, söylediklerinin % 90'ını hatırlamaktadırlar.

Eğitim Durumlarını Düzenlemede Ders Kitabından Yararlanma

- Eğitim durumlarının düzenlenmesinde **ders kitabı**, öğretmenin sıklıkla başvurduğu bir kaynaktır. Ders kitabı, ders konularına ait bilgileri, öğrencilerin kendi kendilerine okuyarak, sıralı ve doğru bir biçimde öğrenmeleri için kullanılmak üzere, **öğretim programına uygun biçimde ve özel amaç ile hazırlanmış yazılı ve görsel bir metindir.**

Ders Kitabının Sahip Olması Gereken Özellikler

1. Biçimsel Görünüm: İç-dış kapak, ön ve arka bölümler
2. Bilimsel İçerik: Bilimsel hata olmamalı, program hedefleri ile tutarlı bilgiler, konular günlük hayatla bağlantılı ve öğrenci düzeyine uygun. Ayrıca araştırma, inceleme, deney yapma ve düşündürmeye sevk etmeli.
3. Dil ve Anlatım: Açık, anlaşılır ve akıcı bir Türkçe

Ders Kitabının Taşınması Gereken Özellikler

1. Kitabın hacmi **taşımaya elverişli** büyüklükte olmalıdır.
2. Ait olduğu ders programında gösterilmiş olan **amaçlara ve pedagojik açıklamalara uygun** olmalıdır.
3. Ders kitabında yer alan **konular iyi tertiplenmiş** olmalıdır.
4. Kitapta, **öğrencilerin kendi kendine çalışma, gözlem ve deney yapmaya teşvik edici sorular** olmalıdır.

4. Sınama Durumları (Ölçme-Değerlendirme)

- Sınama durumları, öğretim programının dördüncü (son) ögesidir. Öğretim programında «**Ne kadar?**» ve «**Ne düzeyde?**» sorularına cevap verir.
- Sınama durumları, öğretim programının uygulanması sonucunda, öğrencilerin öngörülen kazanımları ne düzeyde kazandıkları hakkında yargıya varma sürecidir.
- Ölçme, değerlendirme ve durum belirleme olmak üzere üç temel etkinliği kapsayan **bu öge program, öğrenci, öğretim ve öğretmen hakkına önemli bilgiler verir.**

4. Sinama Durumları (Ölçme-Değerlendirme)

- a. Öğrenci hakkındaki bilgiler: Öğrenme düzeyi, öğrenme eksiklikleri, güçlük kaynakları
- b. Öğretim hakkında bilgiler: Öğretim programının sağlamlık ve yararlığı, öğretim hizmetinin etkililik derecesi
- c. Öğretmen hakkında: Çevre ayarlamasının etkililiği, öğretme görevlerindeki gelişimi.

Sinama Durumları ile İlgili Temel Kavramlar

1. **Ölçme**: Bir özelliğin, uygun araçlarla gözlenip; sonuçlarının sayı ya da sembollerle gösterilmesi işlemidir.
2. **Değerlendirme**: Ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak bir değer yargısına ulaşma işlemidir.
3. **Durum belirleme**: Ölçme sonuçlarının bireylerin performansları hakkında bilgi verecek biçimde kullanılmasıdır.
4. **Ölçüt**: Ölçme sonuçlarını karşılaştırmak için önceden belirlenen norm ya da kriterdir.

Sinama durumlarını Düzenleme İlkeleri

- Ölçme-değerlendirmenin **hangi amaçla yapılacağı** kararlaştırılmalı.
- Sinama durumları **açık-seçik ve anlaşılır** olmalıdır (Geçerlik).
- **Belirtke tablosu düzenlenmelidir** (Kapsam geçerliği).
- Sinama durumları, ilgili oldukları **kazanım ve konu alanı özelliklerine uygun** yazılmalıdır.
- Sinama durumunda yer alan **her bir madde, yalnızca bir davranışı ölçmeli**, birden fazla kazanım bir madde ile ölçülmemelidir.
- Sinama durumlarında kullanılan **olumsuz söz öbekleri ile «en doğru» ve «en az» gibi ifadeler** sınav kağıdında **koyu, italik, altı çizili** olarak yazılmalıdır.

Sinama durumlarını Düzenleme İlkeleri

- Sinama durumunda yer alan **her bir madde birbirinden bağımsız cevaplanabilmeli**; **sorular birbirine ipucu vermemelidir**.
- Sinama durumları düzenlemede **süre; öğrenci özellikleri, soru sayısı ve güçlük düzeyi gibi etkenler göz önüne alınarak belirlenmelidir**.
- Sinama durumunda **sorular, kolaydan zora doğru sıralanmalıdır**.
- Sınav ortamı her öğrenciye eşit olacak şekilde ve davranışın gerektirdiği koşullara göre düzenlenmelidir.

Yararlanılan Kaynaklar

Akpınar, B. (2013). Program geliştirme. Ankara: Data Yayıncılık.

Demirel, O. (2010). Program geliştirme. Ankara: Pegem Akademi.

Oktaylar, H. C.(2013). Program geliştirme. Ankara: Yargı Yayınları.